

Neljä Suomelle uutta kovakuoriaislajia (Coleoptera)

Petri Martikainen

Martikainen, P. 2006. Neljä Suomelle uutta kovakuoriaislajia (Coleoptera). [Four species of beetle (Coleoptera) new to Finland]. — Sahlbergia 11: 7–10. Helsinki, Finland, ISSN 1237-3237.

Four species of Coleoptera are reported as new to Finland. *Anisodactylus signatus* (Panzer, 1797) (Carabidae) was collected from the kitchen floor of an old farmhouse in Juva (Sa) in 2003. Altogether four specimens of *Margarinotus terricola* (Germar, 1824) (Histeridae) were caught from window traps placed near the cow-shed of the same farm in Juva between 1999 and 2004. *Acrotrichis nana* Strand, 1946 (Ptiliidae) was caught from a trunk window trap attached to a dead birch in Pertunmaa (Sa) in the summer 2005. During a collecting excursion organized by the Finnish expert group on Coleoptera, three specimens of *Corticarina truncatella* (Mannerheim, 1844) (Latridiidae) were sieved from heaps of seaweed and other material accumulated to the shore of the Gulf of Finland in Virolahti (Ka) in 2003.

Petri Martikainen, Faculty of Forestry, University of Joensuu, P.O. Box 111, FIN-80101 Joensuu, Finland. E-mail: petri.martikainen@joensuu.fi

Anisodactylus signatus (Panzer, 1797)

Sa: Juva, Koikkala, 6845:548, 20.9.2003, indoors, 1 ex., Petri Martikainen leg. (kuva 1).

Kuoriainen löytyi juoksentelemasta maatilan vanhan päärakennuksen keittiön lattialta. Määrittämisen on varmistanut kovakuoriaisten tarkistustyöryhmä. Koska laji löytyi sisätiloista, ei kulkeutumisen mahdollisuutta voi täysin sulkea pois. Tilalle ei kuitenkaan ole tuotu pitkään aikaan isoja eriä rehua tai muuta sellaista tavaraa jonka mukana kulkeutuminen olisi ollut todennäköistä, joten on hyvin mahdollista että laji on saapunut paikalle omin avuin.

Laji tunnetaan Suomen lähialueilta Tanskasta, Liettuasta ja Latviasta (Silfverberg 2004). Tanskasta on löytynyt vain kaksi satunnaisesti harhailijaksi tulkittua yksilöä noin vuonna 1860 (Lindroth 1986). Keski-Euroopassa se on laajalle levinnyt mutta paikoittainen, etelämpänä yleinen. Levinneisyysalueen pohjoisosissa laji viihtyy avoimilla, hiekkaisilla-savisilla paikoilla (Wrase 2004).

Margarinotus terricola (Germar, 1824)

Sa: Juva, Koikkala, 68458:5479, window trap behind cow shed, 30.5.-13.6.1999, 1 ex. (kuva 2); 5.-28.6.2003, 1 ex.; 28.5.-13.6.2004, 2 exx., Petri Martikainen leg.

Kovakuoriaisten tarkistustyöryhmä on tarkistanut ensimmäisen yksilön määrityksen. Kaikki neljä yksilöä ovat peräisin kahdesta ikkunapyydystä, jotka oli viritetty noin metrin korkeudelle maasta seipäiden väliin roikkumaan noin metrin päähän toisistaan. Toinen pyydys on 40x60 cm:n ristikkoikkunoilla varustettu suppilomallinen pyydys, toinen yhdellä 40x60 cm:n ikkunalla varustettu valkea parvekelaatikkomalli. Pyyntipaikka on lämmin navetan luoteisseinusta, aivan suuren avoimen lietalantasäiliön vieressä. Vieressä oli myös vasikoiden ulkoiluaitus ja lehmien laidun.

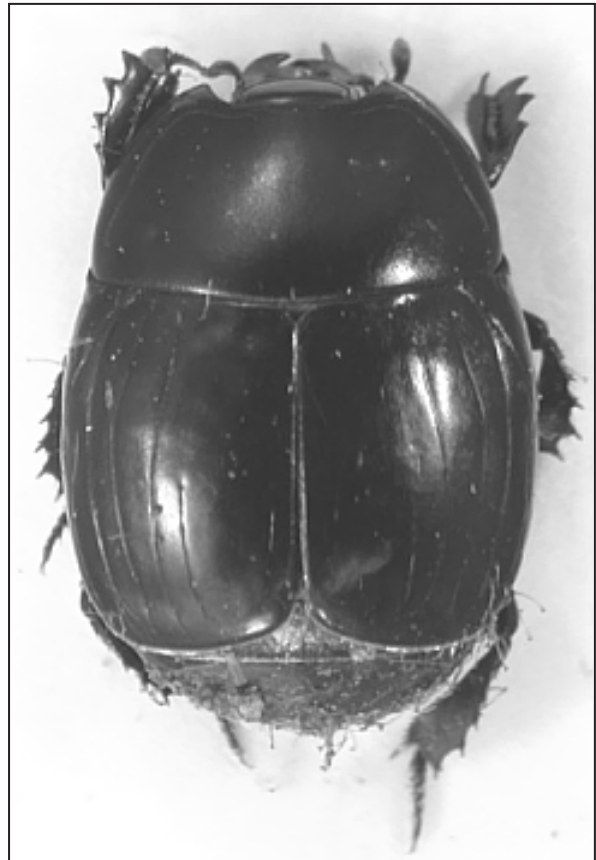
Laji elää mm. lannassa, komposteissa, mädäntyvissä kasviksissa sekä kalanjätteissä (Witzgall 1971, Jens Esser, henkilökohtainen tiedonanto). Tällä paikalla laji lienee elänyt

Kuva 1. *Anisodactylus signatus*. Sa: Juva, Koikkala, 20.9.2003.

ainakin karjan lannassa sillä ensimmäiseksi saadun yksilön takapää oli selvästi lannan peitossa. Laji on tavattu useimmista maista lähialueiltamme Norjaa ja Venäjän Karjalaa lukuun ottamatta (Silfverberg 2004).

Lajilla on selvästi ollut kohtalainen kanta löytöpaikalla, koska yksilöitä tuli muutamaan käytössä olleeseen pyydykseen näinkin säännöllisesti usean vuoden ajanjaksolla. Laji on saattanut kuitenkin jo hävitä tältä maatilalta, sillä lehmien pito tilalla lopetettiin keväällä 2004. Sen jälkeen laitumella on ollut kesäisin vain 2-4 hiehoa. Ikkunapyydyksetkään eivät

Kuva 2. *Margarinotus terricola*. Sa: Juva, Koikkala, 30.5.-13.6.1999.

tosin olleet käytössä kesällä 2005. Muutaman sadan metrin säteellä toimii kuitenkin edelleen kaksi karjatilaa, joten lajille sopivia elinpaikkoja lienee edelleen tarjolla lähiympäristössä.

Acrotrichis nana Strand, 1946

Sa: Pertunmaa, Seppälänjoki, 48072:4620, trunk window trap on dead birch, 30.5.-29.6.2005, 1 ♂, Petri Martikainen leg.

Heinolassa ja Pertunmaalla on pyydystetty lahoppukovakuoriaisia kuolleilta koivuilta kahdesta metsiköstä yhtäjaksoisesti vuodesta 1990 alkaen (esim. Martikainen & Kaila 2004). Ilpo Rutanen määrittäi kesän 2005 runkoikkunapyydynäytteistä Pertunmaalta yhden yksilön laakaripsikkälajia *Acrotrichis nana*. Määrittäminen on varmistanut Mikael Sörensson. Kovakuoriaisten tarkistustyöryhmä on hyväksynyt määrittäksen. Pyyntipaik-

ka on valoisa ja rehevä runsaslahopuustoinen lehtimetsä pienen joen varressa. Metsikkö sijaitsee aivan 5-tien pohjoispuolella. Sen välittömässä läheisyydessä on myös muutamia taloja viljelyksineen. Pyydys oli ripustettu 25 cm paksuiseen kuolleeseen koivuun 1,5 metrin korkeudelle taulakäävän viereen. Samassa pötkelössä oli taulakääpien lisäksi kantokääpää ja vanhaa pakurikääpää. Lienee kuitenkin todennäköisempää että kyseinen yksilö harhautui pyydykseen muualta kuin että se olisi elänyt juuri tässä pötkelössä.

Laji on vastikään erotettu lajista *Acrotichis dispar* (Matthews), jota se muistuttaa hyvin läheisesti (Vorst & Sörensson 2005). Erottavia tuntomerkkejä löytyy lähinnä koirasgenitaalista ja koiraan 8. sterniitin sukasisista, naaraita ei pystytä erottamaan luotettavasti (Vorst & Sörensson 2005). *A. nana* tunnetaan ennestään vain Norjasta, Ruotsista ja Hollannista. Norjasta tunnetaan vain tyyppiyksilö Oslon läheltä. Ruotsista on saatu kaksi yksilöä, toinen autohaavilla Öölannista ja toinen lämpimästä ruohokompostista Skoonesta. Hollannista on saatu useita kymmeniä yksilöitä, kaikki suurten kuolleiden nisäkkäiden (nauta, villisika) raatojen yhteydestä. Aiemmat havainnot on tehty kuivilla hiekkamailla (Vorst & Sörensson 2005).

***Corticarina truncatella* (Mannerheim, 1844)**

Ka: Virolahti, Leervikinniemi, 670905:53984, Sieved, 14.6.2003, 1 ♂ (kuva 3), 1 ♀, Petri Martikainen leg.; 1 ♂, Mikko Pentinsaari leg.

Virolahden kovakuoriaisseminaarin yhtenä retkikohteena oli Leervikinniemi, jossa kovakuoriaisia kerättiin mm. seulomalla rannalle aiemmin ajautunutta levävallia. Seuloksista löytyi yhteensä 3 yksilöä puolinyhäkäslajia *Corticarina truncatella*. Kovakuoriaisten tarkistustyöryhmä on tarkistanut yhden koirasyksilön määrityksen. Useiden yksilöiden löytyminen samalla kertaa viittaa siihen, että

Kuva 3. *Corticarina truncatella*. Ka: Virolahti, Leervikinniemi, 14.6.2003.

lajilla on (ollut) paikalla ainakin tilapäinen kanta.

Laji tunnetaan ennestään Venäjän Karjalaa lukuun ottamatta kaikista lähialueen maista (Silfverberg 2004). Etelä-Ruotsissa se on levinnyt yhteensä kuuteen maakuntaan, pohjoisimpana Gotska Sandönille (Lundberg 1995). Se esiintyy hiekkaisilla mailla kuivassa kasvijätteessä, erityisen mielellään rannoille kasautuneessa materiaalissa (von Peez 1967, Frank Köhler, henkilökohtainen tiedonanto).

Samasta seuloksesta löytyi myös mm. keltakirjonirppu *Nanophyes circumscriptus* Aubé. Muista rannan harvinaisista lajeista

mainittakoon meriratomokärsäkäs *Mecinus collaris* Germar, joita löytyi rei'ille syötyjen ratamojen tyviltä, maitekärsäkäs *Hypera plantaginis* (DeGeer), joita löytyi harvakseltaan keltamaitteiden (*Lotus corniculatus*) tyviltä, sekä aitoristikiittäjäinen *Panagaeus cruxmajor* (Linnaeus), joita Juha Salokannel löysi kaksi yksilöä juoksentelemasta rantaniityn kivien päältä.

Kiitokset

Kiitän seuraavia henkilöitä avusta: Bengt Andersson (Ruotsi), Jens Esser (Saksa), Osmo Heikkala, Esko Hyvärinen, Markku Karttunen, Jukka Kettunen, Frank Köhler (Saksa), Ilpo Mannerkoski, Mikko Pentinsaari, Ilpo Rutanen, Juha Salokannel ja Mikael Sörensson (Ruotsi). Kiitokset myös ympäristöministeriölle Heinolan ja Pertunmaan pyyntien rahoittamisesta sekä kovakuoriaisten tarkistustyöryhmälle määritysten tarkistamisesta.

Kirjallisuus

- Lindroth, C. H. 1986: The Carabidae (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark. — Fauna Ent. Scand. 15: 233-497.
- Lundberg, S. 1995: Catalogus Coleopterorum Sueciae. Naturhistoriska Riskmuseet, Entomologiska Föreningen, Stockholm.
- Martikainen, P. & Kaila, L. 2004: Sampling saproxylic beetles: lessons from a 10-year monitoring study. — Biological Conservation 120: 171-181.
- von Peez, A. 1967: 58. Familie: Lathridiidae. Pp. 168-190. — Julkaisussa: Freude, H., Harde, K. W. & Lohse, G. A. (toim.): Die Käfer Mitteleuropas. Band 7, Clavicornia. Goecke & Evers Verlag, Krefeld.
- Silfverberg, H. 2004: Enumeratio nova Coleopterorum Fennoscandiae, Daniae et Baltiae. — Sahlbergia 9: 1-111.
- Vorst, O. & Sörensson, M. 2005: On the identity of *Acrotrichis nana* Strand, a species distinct from *A. dispar* (Matthews) (Coleoptera: Ptiliidae). — Tijdschrift voor Entomologie 148: 329-333.
- Witzgall, K. 1971: 10. Familie: Histeridae. Pp. 156-189 — Julkaisussa: Freude, H., Harde, K. W. & Lohse, G. A. (toim.): Die Käfer Mitteleuropas. Band 3, Adephaga 2, Palpicornia, Histeroidea, Staphylinioidea. Goecke & Evers Verlag, Krefeld.
- Wrase, D. W. 2004: 20. Tribus: Harpalini. Pp. 344-396 — Julkaisussa: Freude, H., Harde, K. W., Lohse, G. A. & Klausnitzer, B. (toim.): Die Käfer Mitteleuropas. Band 2. Adephaga 1: Carabidae. Spektrum-Verlag, Heidelberg/Berlin. 2. painos.